

Traducció i qualitat: catàleg d'eines i recursos¹

Pilar Sánchez-Gijón
Grup Tradumàtica
Universitat Autònoma de Barcelona

RESUM

Aquest catàleg recull, d'una banda, un apartat de documentació que il·lustra els termes en els quals es duu a terme les tasques relacionades amb la qualitat dins del procés de traducció. I de l'altra, presenta les eines i els recursos més rellevants i útils que permeten dur a terme les tasques de control de qualitat per estimació o per avaluació del text.

Paraules clau: avaluació de la qualitat, estimació de la qualitat, estàndards de qualitat, bones pràctiques, traducció automàtica, postedició.

RESUMEN (*Traducción y calidad: catálogo de herramientas y recursos*)

Este catálogo recoge, por un lado, un apartado de documentación que ilustra los términos en los que se lleva a cabo las tareas relacionadas con la calidad dentro del proceso de traducción. Y por otro, presenta las herramientas y los recursos más relevantes y útiles que permiten llevar a cabo las tareas de control de calidad por estimación o por evaluación del texto.

Palabras clave: evaluación de la calidad, estimación de la calidad, estándares de calidad, buenas prácticas, traducción automática, postedición.

.ABSTRACT (*Translation and Quality: catalogue of tools and resources*)

This catalogue includes, on the one hand, a section on documentation that illustrates the framework in which this phase of the translation process is usually carried out. On the other hand, it introduces some of the most relevant and useful tools needed to estimate or evaluate the quality of translated text.

Keywords: Quality evaluation, quality estimation, quality standards, best practices, Machine translation, post-editing

Introducció

Al llarg d'aquest número de la Revista Tradumàtica ha quedat palès que el concepte de qualitat de la traducció és tan complex de definir com d'aplicar. Els recursos útils en aquesta fase del procés de traducció també responen a aquesta complexitat. Aquest catàleg recull, d'una banda, un apartat de documentació que il·lustra els termes en els quals es duu a terme aquesta fase del procés de traducció habitualment. Aquest apartat de documentació es divideix al seu torn en dos subapartats. El primer està dedicat a estàndards i normes estatals o internacionals que tracten o inclouen aspectes de qualitat rellevants en la pràctica de la traducció. El segon se centra en bones pràctiques i guies elaborades per organismes de diferent tipus, orientades fonamentalment a la pràctica de la postedició. D'altra banda, també proposem un apartat amb la descripció d'eines que permeten dur a terme les tasques de control de qualitat per estimació o per avaluació del text. Hem inclòs tant plantilles o

¹ Dades recollides amb el suport de Gisela Fernández (becària de col·laboració) i Maria Isabel Roig (becària del Màster Tradumàtica)

esquemes que faciliten la planificació del control de la qualitat, així com també eines que executen, de manera automàtica o no, tasques orientades a vetllar pel control de qualitat.

Aquest catàleg intenta il·lustrar la varietat de recursos necessaris per definir, descriure i aplicar el concepte de qualitat de la traducció, però en cap cas intenta ser-ne un compendi exhaustiu.

1. Documentació

1.1 Estàndards

Certificació ISO 9001: Gestió de la qualitat	
URL:	http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso_9000.htm
Categoria de recurs:	Documentació: Estàndard internacional
Característiques	
Darrera versió:	ISO 9001:2008
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Estableix els requisits dels sistemes de gestió total de la qualitat.• Proporciona orientació i eines a les empreses i organitzacions per tal que es compleixin els requisits dels clients.
Tipus de distribució:	Subjecte a copyright i a certificació
Observacions:	L'ISO 9001 <i>Quality Management Systems</i> està en procés de revisió (es pot comprar la versió provisional), atès que a finals de 2015 sortirà l'ISO 9001:2015.

ISO/TS 11669:2012 Translation Projects – General Guidance	
URL:	http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=50687
Categoria de recurs:	Documentació: Estàndard internacional
Característiques	
Darrera versió:	ISO/TS 11669:2012
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Proporciona especificacions tècniques sobre les pràctiques que s'han de seguir en cada fase d'un projecte de traducció.• Pot ser útil a les institucions que s'encarreguen de formar els traductors.

	<ul style="list-style-type: none">• Permet millorar la comunicació entre tots els implicats en un projecte de traducció, inclosos els clients, els proveïdors i tothom que faci ús de la traducció resultant.
Tipus de software:	Subjecte a copyright i a certificació
Observacions:	Es basa en part en els estàndards de serveis de traducció del Canadà, la Xina, Europa i els Estats Units.

Norma UNE-EN 15038:2006. Serveis de traducció. Requisits per a la prestació del servei	
URL:	http://www.aenor.es/aenor/normas/normas/fichanorma.asp?codigo=N0037193&tipo=N&PDF=Si#.VC7YIPI_tqU
Categoria de recurs:	Documentació: Estàndard Estatal
Característiques	
Darrera versió:	UNE-EN 15038:2006, del 20/09/2006
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Estableix els requisits generals per la prestació de serveis de traducció.• Garanteix la qualitat i traçabilitat del servei.• Estableix i defineix els requisits que ha de complir un proveïdor de serveis de traducció quant a recursos humans i tècnics, gestió de la qualitat, gestió de projectes, relacions contractuals amb clients i proveïdors, i procediments de servei.
Tipus de distribució:	Subjecte a copyright i a certificació (es pot descarregar una previsualització de l'índex de continguts).
Observacions:	L'anul·larà la norma PNE-prEN ISO 17100, que s'està desenvolupant.

US Standard: ASTM F2575-06: Standard Guide for Quality Assurance in Translation	
URL:	http://www.astm.org/Standards/F2575.htm
Categoria de recurs:	Documentació: Estàndard internacional
Característiques	
Darrera versió:	ASTM F2575 - 14
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Identifica els factors relacionats amb la qualitat dels serveis de traducció per cada fase d'un projecte de

	traducció. <ul style="list-style-type: none">• Assegura la gestió per garantir la qualitat del producte.
Tipus de distribució:	Subjecte a copyright i a certificació

Canadian Standard: CAN/CGSB-131.10-2008: Translation Services	
URL:	http://www.ailia.ca/National+Standard+for+Translation+Services
Categoria de recurs:	Documentació: Estàndard Estatal
Característiques	
Darrera versió:	CAN/CGSB-131.10-2008
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Estableix i defineix els requisits per la prestació de serveis de traducció per part dels proveïdors de serveis de traducció.• L'estàndard s'aplica a:<ul style="list-style-type: none">○ Recursos humans○ Competències tècniques○ Sistemes de gestió de la qualitat○ Relacions entre el proveïdor de serveis i el client○ Procediments de gestió de projectes per part del proveïdor de serveis de traducció○ Procés de traducció
Tipus de distribució:	Subjecte a copyright i a certificació
Observacions:	És una adaptació de la Norma UNE-EN 15038:2006 al sistema canadenc.

Chinese Standard: GB/T 19363.1: Specification for Translation Service	
URL:	http://www.chinesestandard.net/default.aspx?PDF-English-ID=GB/T%2B19363.1-2008
Categoria de recurs:	Documentació: Estàndard Estatal
Característiques	
Darrera versió:	GB/T 19363.1-2008
Tasques bàsiques:	Estableix els requisits que han de complir els serveis de traducció.
Tipus de distribució:	Subjecte a copyright i a certificació

1.2 Guies i bones pràctiques

TAUS Quality and the Translator Guidelines	
URL:	https://www.taus.net/think-tank/best-practices/evaluate-best-practices/quality-and-the-translator-guidelines
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	Les directrius TAUS es van publicar el 19 de juny de 2013.
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Pautes destinades a projectes de localització• Estableixen les responsabilitats de compradors i proveïdors de traducció per assegurar una traducció de qualitat
Tipus de distribució:	Tots els drets reservats

LISA Best Practice Guide: Implementing Machine Translation	
URL:	http://www.translationoptimization.com/papers/DillingerLommel_MT_BPG.pdf *
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	LISA Best Practice Guide: Implementing Machine Translation, ©2004 LISA and Mike Dillinger
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Proporciona orientació sobre la traducció automàtica, els usos i les limitacions que té, i sobre com aplicar-la en el procés de traducció.
Tipus de distribució:	Lliure (Llicència de Creative Commons)
Observacions:	* LISA va cesar les seves activitats el 28 February 2011. La seva documentació no té cap web oficial estable.

LISA Best Practice Guide: Quality Assurance–The Client Perspective	
URL:	http://ot2009.files.wordpress.com/2009/05/5-lisa-best-practice-guide.pdf *
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques

Característiques	
Darrera versió:	LISA Best Practice Guide: Quality Assurance – The Client Perspective, ©2004 LISA
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Proporciona informació al client sobre la seva responsabilitat en la qualitat de la traducció
Tipus de distribució:	Lliure (Llicència de Creative Commons)
Observacions:	LISA va cesar les seves activitats el 28 de febrer 2011

VIA. Beyond Translation. Best Practices for Healthcare	
URL:	http://www.viadelivers.com/resources/healthcare/HealthcareGuide-2013.pdf
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	VIA. Beyond Translation. Best Practices for Healthcare, Copyright 2013 VIA, Inc. - All rights reserved
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Recull de consells per desenvolupar projectes de traducció en l'àmbit de la sanitat.• Estableix les pràctiques que s'han de seguir per oferir una traducció de qualitat en aquest camp i facilitar el procés de traducció.
Tipus de distribució:	Tots els drets reservats

MQM (QTLaunchPad Multidimensional Quality Metrics)	
URL:	http://www.qt21.eu/launchpad/content/multidimensional-quality-metrics
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	2013
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Projecte finançat per la Comissió Europea• Recull de conceptes bàsics i de documentació sobre el control de qualitat• Proposta metodològica per a la gestió de la qualitat en traducció

Tipus de distribució:	Reservats tots els drets
Observacions:	Disponible en línia

TAUS Knowledge Base	
URL:	https://www.taus.net/knowledgebase/index.php?title=Knowledge_base
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	Actualització constant
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Glossari de definició de conceptes relacionats amb la qualitat i la traducció• Documentació relativa a les fases de traducció, posedició i avaluació. També documentació sobre les dades que es tradueixen.
Tipus de distribució:	Tots els drets reservats

Post Editing Guideles for GALE Machine Translation Evaluation	
URL:	https://www ldc.upenn.edu/collaborations/past-projects/gale-global-autonomous-language-exploitation
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	2007
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Un dels primers intents de descripció sistemàtica de la tasca del posteditor.• Guia específica per utilitzar amb el sistema de TA del projecte GALE.

ATA Metric	
URL:	http://www.atanet.org/certification/aboutexams_flowchart.pdf
Categoria de recurs:	Documentació: Guies i bones pràctiques
Característiques	
Darrera versió:	Flowchart for error point decisions: Version 2009

Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Esquema que proporciona pautes per a avaluar els errors que corregeixen els revisors per tal d'establir la qualitat de les traduccions.
-------------------	---

2. Eines d'estimació i avaluació automatitzada de la qualitat

TAUS DQF (Dynamic quality framework)	
URL:	https://evaluation.taus.net/tools/dqf-tools-evaluate-final-quality
Categoria de recurs	Software en línia
Característiques	
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Eina per avaluar traduccions de manera dinàmica• Control de qualitat assistida per ordinador• Un estàndard industrial per a l'estimació de la qualitat
Sistema operatiu:	Multiplataforma. Funciona per navegador.
Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a la tasca humana
Tipus de software:	Tots els drets reservats
Observacions:	Cal registrar-se, disponible en línia

MQM (QTLaunchPad Multidimensional Quality Metrics)	
URL:	http://www.qt21.eu/MQM/
Categoria de recurs:	Software en línia
Característiques	
Darrera versió:	2013
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Control de qualitat (després de posteditar)• Control de qualitat (tasques automatitzades, abans de posteditar per humans)• Estimació de qualitat (valoració de TA)
Sistema operatiu:	Multiplataforma. Funciona per navegador.

Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a la tasca humana
Tipus de software:	Tots els drets reservats
Observacions:	Registre opcional, disponible en línia

SDL TMS Classic QA Model	
URL:	http://producthelp.sdl.com/SDL_TMS_2011/en/Creating_and_Maintaining_Organizations/Managing_QA_Models/TMS_Classic_QA_Model.htm
Categoria de recurs:	Eines: Plantilla
Característiques	
Darrera versió:	TMS Classic
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Model de Control de qualitat que proporciona pautes per a estructurar les correccions i valoracions que elaboren els revisors sobre la qualitat de les traduccions.
Programa independent / associat a altres programes:	Plantilla independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a tasca humana
Tipus de software:	Tots els drets reservats

LISA QA Model	
URL:	http://producthelp.sdl.com/SDL_TMS_2011/en/Creating_and_Maintaining_Organizations/Managing_QA_Models/LISA_QA_Model.htm
Categoria de recurs:	Eines: Plantilla
Característiques	
Darrera versió:	TMS Classic
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Model de Control de qualitat utilitzat com a

	estàndard per la indústria entre 2007 i 2011
Programa independent / associat a altres programes:	Plantilla independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a tasca humana
Observacions:	LISA va cesar les seves activitats el 28 de febrer 2011

ApSIC XBench	
URL:	http://www.xbench.net/
Categoria de recurs	Software
Característiques	
Darrera versió:	XBench 3.0
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Revisió de textos bilingües i diverses funcions de control de qualitat• Gestionar la terminologia: permet organitzar i utilitzar la terminologia bilingüe de referència.• Elaborar informes dels errors detectats.
Sistema operatiu:	Windows
Programa independent/associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Tipus de software:	Propietari (shareware)

ChangeTracker	
URL:	http://www.change-tracker.com/
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Darrera versió:	Versió 1.0.2
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Compara documents bilingües per a detectar els canvis, cosa que permet al traductor elaborar un informe amb tots els canvis que s'han fet en una

	traducció. <ul style="list-style-type: none">• Visualitzar les correccions per a accelerar l'autocorrecció, racionalitzar l'avaluació de la qualitat lingüística i proporcionar una traducció, edició i revisió (TEP) que compleixi els requisits del client.
Sistema operatiu:	Windows
Programa independent / associat a altres programes:	Associat a Microsoft Office per a executar el programa adequadament.
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Tipus de software:	Propietari (Freeware)

CheckMate	
URL:	https://bintray.com/okapi/Distribution/Okapi_Applications
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Darrera versió:	M26, actualitzada el 29 de setembre de 2014
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Funcions de control de qualitat• Comparar documents bilingües traduïts• Generar informes dels errors detectats.
Sistema operatiu:	Multiplataforma
Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Tipus de software:	LGPL-3.0
Observacions:	En Windows cal tenir instal·lat com a mínim el Java 1.7. Es recomana el Sun Java o un OpenJDK VM.

Language Tool	
URL:	https://www.languagetool.org/
Categoria de recurs:	Software i Software en línia
Característiques	

Darrera versió:	Versió 2.7
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Corrector ortogràfic, gramatical i d'estil.• Permet generar informes dels errors detectats.
Sistema operatiu:	Multiplataforma
Programa independent / associat a altres programes:	Independent (a l'escriptori o al núvol) o associat a LibreOffice/OpenOffice
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Tipus de software:	Lliure

QA Distiller	
URL:	http://www.qa-distiller.com/
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Darrera versió:	QA Distiller 8.5.0
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Detectar automàticament errors formals en traduccions i memòries de traducció.• Corregir els errors detectats (omissions, incoherències, problemes de format, errors de terminologia, etc.).• Crear informes amb els errors detectats.
Sistema operatiu:	Windows
Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Tipus de software:	Propietari (shareware, si ens registrem al web ens proporcionen una llicència de prova).

Verifika	
URL:	http://e-verifika.com/
Categoria de recurs:	Software
Característiques	

Darrera versió:	Verifika 1.8
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Detectar errors en traduccions (terminologia, tipografia, incoherències, segments buits, etc.).• Editar els segments i corregir els errors detectats (omissions, incoherències, problemes de format, errors de terminologia, etc.).• Crear informes amb els errors detectats.
Sistema operatiu:	Windows
Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Tipus de software:	Propietari (shareware)

Project Open Translation Quality	
URL:	http://www.project-open.org/en/package_intranet_trans_quality
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Editor de postedició• Control de qualitat (després de posteditar)• Control de qualitat (tasques automatitzades, abans de posteditar per humans)• Estimació de qualitat (valoració de TA)
Sistema operatiu:	Windows i versió servidor
Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent amb versió d'intranet
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a tasca humana
Tipus de software:	Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 Generic License
Observacions:	Basat en la plantilla de LISA i en l'estàndard "Translation 'ISO 9000' Quality Extension"

Costa MT Evaluation Tool	
URL:	http://code.google.com/p/costa-mt-evaluation-tool/
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Darrera versió:	costa-mt-evaluation-tool_v2.3
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Avaluar manualment (segment a segment) la qualitat d'una traducció automàtica i, per tant, detectar-ne els errors, els quals es poden classificar segons la categoria.• Crear informes automàticament amb els resultats de les avaluacions.
Sistema operatiu:	Multiplataforma
Programa independent / associat a altres programes:	Programa independent
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a tasca humana
Tipus de software:	Gratuït
Observacions:	Més informació a http://ufal.mff.cuni.cz/pbml/100/art-chatzitheodorou-chatzistamatis.pdf

MT-EQuAI (Machine Translation Error Quality Alignment)	
URL:	https://github.com/hltfbk/mt-equal
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Darrera versió:	
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Avaluar manualment la qualitat d'una traducció automàtica. Tres tasques:<ul style="list-style-type: none">○ Anotació dels errors de traducció.○ Valoració de la qualitat de la traducció (coherència, fluïdesa, valoració relativa de traduccions alternatives, etc.).○ Alineació de paraules.
Sistema operatiu:	Windows i a través de navegador.
Programa independent /	Conjunt d'eines en línia, es necessita un servidor Apache

associat a altres programes:	HTTP.
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Suport a tasca humana
Tipus de software:	Llicència Apache 2.0
Observacions:	Finançat parcialment amb el projecte europeu MateCat. Més informació a http://anthology.aclweb.org/C/C14/C14-2026.pdf

Addicter	
URL:	https://wiki.ufal.ms.mff.cuni.cz/user:zeman:addicter
Categoria de recurs:	Software
Característiques	
Darrera versió:	2011
Tasques bàsiques:	<ul style="list-style-type: none">• Detectar automàticament errors comuns de traducció, especialment en la traducció automàtica, i els classifica.
Sistema operatiu:	Multiplataforma
Programa independent / associat a altres programes:	Programa escrit en PERL, requereix un intèrpret de PERL i un servidor Apache HTTP.
Tasca automatitzada / Suport a tasca humana:	Tasca automatitzada
Observacions:	Més informació a http://ufal.mff.cuni.cz/pbml/96/art-zeman-fishel-berka-bojar.pdf